

O czarcich miotłach na limbie.

Über zwei Hexenbesen an der Zirbelkiefer in den Gorganen.

Przykłady tzw. czarcich mioteł (kołtunów) u naszych drzew iglastych, jak u jodły, świerka, sosny i modrzewia polskiego miałem już możność pokrótce omówić w zapiskach dendrologicznych zamieszczonych w II Roczniku Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego z 1928 r.

Według Tubeuf'a czarcie miotły u drzew iglastych uważa się za zjawisko mutacyjne pączków, przyczem skłonność do wytwarzania czarcich mioteł jest, jak się okazało, w pewnym stopniu dziedziczną. Ponadto czarcie miotły można także przeszczepiać. Pewien wyjątek pod tym względem stanowi nasza jodła, u której wyróżnia się czarcie miotły dwojakiemu rodzajowi a mianowicie jedne, pospolicie spotykane czarcie miotły powodowane przez rdzę *Pucciniastrum caryophyllacearum*, drugie zaś bardzo rzadkie, które nie są wywoływane przez pasożyty.

Czarcie miotły na limbach, sądząc z literatury, są zjawiskiem rzadszym niewątpliwie także dlatego, że i limba nie jest pospolitym drzewem. Występują one albo w formie kulistej, zbitej skutkiem nadmiernego nagromadzenia pączków na bardzo krótkich pędach, albo w formie luźniejszej i wyraźnie gałęzistej.

Z badań Tubeuf'a wynika, że czarcie miotły u limby w formie zbitej (Knospenhexenbesen) są powodowane przez roztocza *Eriophyes Pini Cembrae*, podczas gdy przyczyna powstawania czarcich

miotel o formie gałęzistej według Soledera nie jest znana. Tubeuf w tego rodzaju czarcich miotłach nie mógł znaleźć ani bakterii ani grzybów.

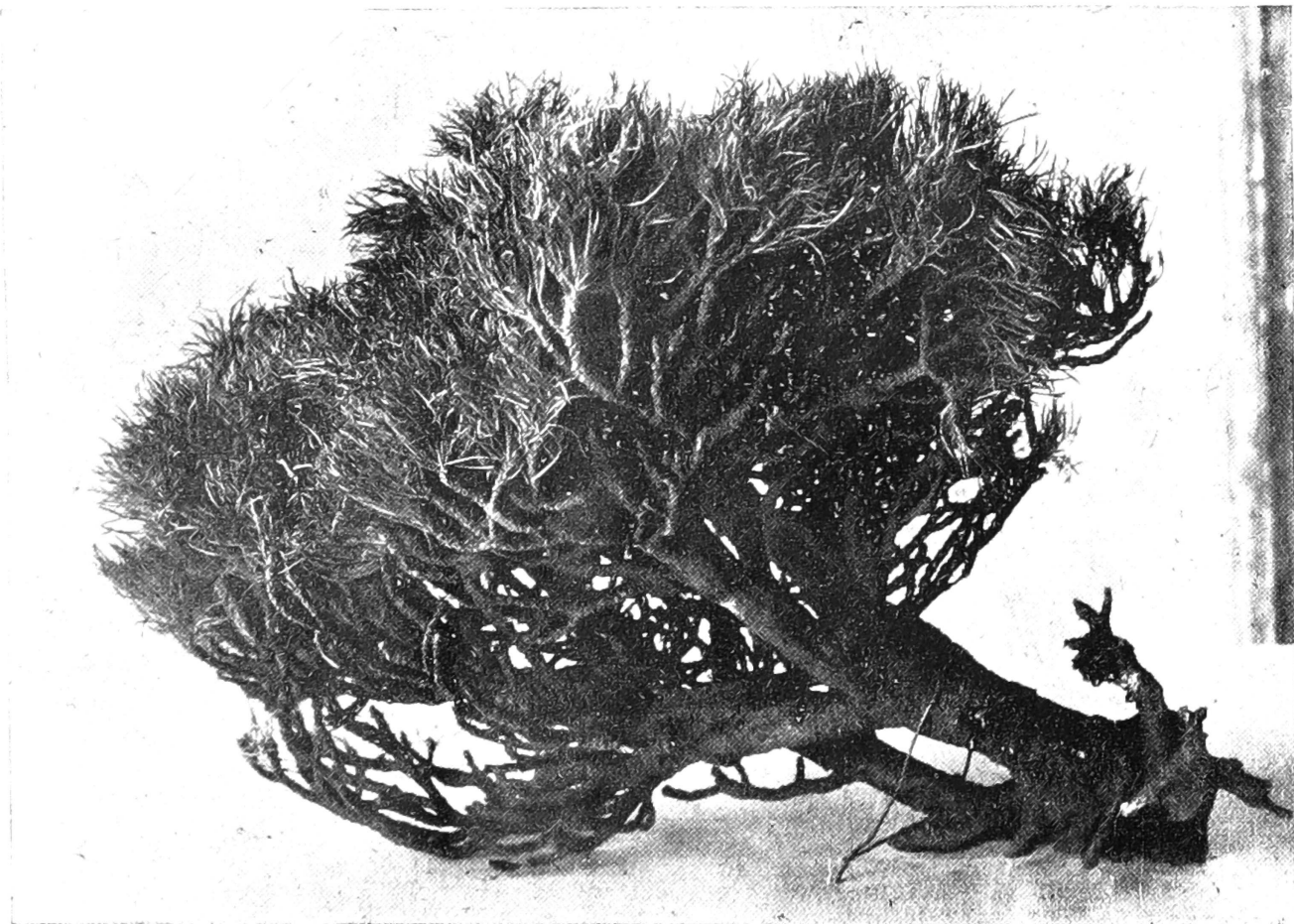
W niniejszej notatce pragnę podzielić się wiadomością o dwóch czarcich miotłach zebranych u nas po raz pierwszy na limbach w Gorganach.

Ryc. 1.

W r. 1934 otrzymał Zakład Botaniki Lasowej Polit. Lw. od p. inż. M. Owsńskiego okaz czarnej miotły o formie zbitej, kulistej o wymiarach 6×7 cm (ryc. 1), pochodzący z limby rosnącej na stoku południowym w partji górnoreglowej lasów nadleśnictwa państwowego Jasień (obwód Jala). Igły na czarnej miotle są 2–3

razy krótsze od normalnych. W r. 1935 p. inż. A. Piasecki ofiarował Zakładowi czarcią miotłę w formie gałęzistej (ryc. 2) zebraną w lasach pędrakowych stanowiących własność Metropolii gr. kat. we Lwowie, z której czarci miotła pochodzi, rośnie na

Ryc. 2.

południowym zboczu „Jayka“ na wysokości około 1350 m. Czarcia miotła jest 50 cm długa, 60 cm szeroka.

Oba typy tych czarcich mioteł znajdują się w Zakładzie Botaniki Lasowej P. Lw.

ZUSAMMENFASSUNG.

Der Verfasser berichtet über zwei Formen von Hexenbesen an der Zirbelkiefer und zwar ein Knospenhexenbesen und ein Zweighexenbesen, welche in den Ostkarpaten (Gorganen) gefunden worden sind.